

Gazeta Gdańska.

„Gazeta Gdańska” wychodzi 3 razy tygodniowo, a mianowicie we wtorek, czwartek i sobotę z dodatkami: Gwiazdka Niedzielną, Dom i kuchnia, Przyjaciel zdrowia, Robotnik, Rolnik i Przemysłowiec, Aniół Stróż, Wolne chwile i Dział powieściowy.

Prawdą a Bogiem!

Przedpłata na pocztę kwartalnie 1,25 mk., z odnośnieniem do domu przez listowego 1,49 mk., w Gdańsku 1 mk., z odnośnieniem do domu 1,25 mk. Ogłoszenia przyjmuje się po 15 fen. płatnych w Gdańsku od 6-ciołamowego wiersza petytowego.

Adres: „Gazeta Gdańska” Danzig, Postschliessfach 188.

Telefon 2650.

Redakcja i ekspedycja: Grobla Przedmiejska (Vorstädtischer Graben) 49.

Telefon 2650.

Dziś † Linusa p., Tekli, Bogust.
Jutro Gerarda, b., Homira.

Niech będzie pochwalony Jezus Chrystus!

Dziś wschód słońca 5 48 zachód 5 55
Dziś wschód księżyca 1 18 zachód 4 22

Drożyzna w Anglii.

Obrazek nasz przedstawia podobiznę czasopisma „Daily Mail.” Widać tam pochód robotników kolejowych, jaki 27-go sierpnia urządzono w Londynie przeciw panującej drożyznie środków spożywczych.

Uroczystość uczczenia Verdunu.

(Wat.) Pisma francuskie rozpisują się bardzo obszernie o uroczystości, jaka miała miejsce w Werdenu. O przebiegu całej ceremonii pisze „Journal” paryski co następuje: Prezydent republiki francuskiej wyjechał do Werdenu w ubiegłą środę w towarzystwie ministra wojny i ministra spraw wewnętrznych. Sam przebieg uroczystości, mającej miejsce w kazamatach, był bardzo skromny i wzruszający. Uczestniczyli w niej generał Joffre, generałowie Petain, Nivelle i Dubois, prefekt i podprefekt Werdenu, burmistrz miasta oraz generałowie Żyliński, general Paget, generał Stefanowicz, generał Głowicz i inni. Prezydent Poincaré wygłosił krótką mowę w słowach następujących: „Myśl uczczenia obrońców Werdenu przez doręczenie miastu odznaczenia została zainicjowana przez cesarza rosyjskiego w chwili, gdy podobny projekt był rozważany również i przez rząd francuski. Do tej chwalebnej intencji przyłączyli się królowie Anglii, Włoch, Belgii, Serbii i Czarnogórze. Panowie! Miastu Werdenu, które cierpiało dla Francji, miastu Werdenu, które poświęciło się dla sprawy prawa odwiecznego, miastu Werdenu, którego obrońcy okazali światu przykład nieprzełamanej wielkości ludzkiej, doręczam:

W imieniu Jego Cesarskiej Mości cesarza Rosji krzyż św. Jerzego.

W imieniu J. Król. Mości króla Wielkiej Brytanii i Irlandii Military Cross.

W imieniu J. Kr. Mości króla włoskiego złoty medal waleczności wojskowej.

W imieniu J. Kr. Mości króla Belgii krzyż Leopolda I.

W imieniu J. Kr. Mości króla Serbii i następcy tronu regenta złoty medal waleczności wojskowej.

W imieniu J. Kr. Mości króla Czarnogórze złoty medal Obilicza.

W imieniu republiki francuskiej krzyż Legii honorowej i wojenny krzyż francuski.

Wojska cara.

Wzwyż podajemy portret Czerkiesa z armii Brusiłowa, wziętego do niewoli podczas ostatnich ataków mających na celu przebicie się przez szeregi wojsk austro-węgierskich.

Pod koniec ceremonii otrzymał Poincaré zawiadomienie telegraficzne, że cesarz japoński przesyła miastu Werdenu szablę honorową. Popołudniu nastąpiło odznaczenie generałów i żołnierzy medalami i krzyżami.

Pierwsze chwile wojska rumuńskiego w Brasso.

(Wat.) „Gazette de Transylwanii,” pismo rumuńskie, ukazujące się w Brasso i zawieszone od dłuższego czasu przez władze austriackie za swe rumunofilskie tendencje, zaczęło się znowu ukazywać pod panowaniem rumuńskim. Podaje ono następujące szczegóły o wkroczeniu wojsk rumuńskich do tego miasta.

„Po wyjeździe wojsk węgierskich i władz austriackich ludność z przestachem oczekiwała dalszego biegu wypadków. Mężczyźni, kobiety i dzieci uciekali gromadnie w stronę dworca, gdzie rozgrywały się straszne sceny. Funkcjonariusze kolejowi opuścili już swe stanowiska, to też chaos i zamieszanie były okropne. Nazajutrz z samego rana rozeszła się wieść, że do miasta zbliża się armia rumuńska. Miasto samo przedstawiało widok rozpaczliwy, wszystkie biura urzędowe, wszystkie sklepy były pozamykane. Ostatni oddział wojsk austriacko-węgierskich wyruszył z miasta przed południem.

Kilku obywateli miasta wybrało się do doktora Bajulescu, aby wyruszył przeciw wojskom rumuńskim i powitał je w imieniu ludności rumuńskiej i saksońskiej. Doktor Bajulescu opierał się początkowo, ale w końcu poświęcając się dla dobra ludności, dał się nakłonić i przyjął powierzone sobie zadanie. W godzinach południowych wyruszył on przed miasto i powitał tam pułkownika Darvari'ego, który oświadczył mu, że Brasso przechodzi w posiadanie wojsk rumuńskich i że mienie i dobro ludności będzie uszanowane.

Uczony ministeryalny Eugen Czernel.

Niedawno temu wynalazł Czernel zarodki tyfusu plamistego. Nadzwyczaj ważny ten wynalazek wywarł w kręgach uczonych wielkie wrażenie. Choroba rzeczona zachodziła podczas obecnej wojny szczególnie wśród wojsk rosyjskich.

Po południu odbyło się tryumfalne wkroczenie wojsk rumuńskich do miasta. Po przybyciu przed kościół rumuński, wojska stanęły w czworokacie, po czym odprawione zostało dziękczynne nabożeństwo. Po nabożeństwie wygłoszono patryotyczne mowy. Przed wieczorem zaczęli spełniać funkcje urzędowe urzędnicy rumuńscy. W mieście panował spokój i najzupełniejszy porządek.

Dyrekcja Banku Rzeszy prosi nas o zamieszczenie:

„Niewypowiedzialna do 1924”.

Wyświetlenie dla zamawiających pożyczkę wojenną!

Podpadającym jest, z jakim trudem daje się błędną wiarę, jaka się w zdaniu ludowym czasem osiadła, zniweczyć. Wciąż słyszy się słowa „niewypowiedzialna do 1924,” które do pięcioprocentowej pożyczki są dołączone, jako w ten sposób wyłożone, że właściciel pożyczki tejże aż do oznaczonego terminu nie może spieniężyć. Jako ograniczenie prawa właściciela pożyczki są zatem słowa „niewypowiedzialna do 1924” zrozumiane. W rzeczywistości jest przez to ograniczenie prawa dłużnika a zatem Rzeszy wysłowione — ograniczenie, które nie na niekorzyść kupującego pożyczkę, lecz przeciwnie na jego korzyść działa. Rzesza nie może bowiem przed rokiem 1924 wartości nominalnej pożyczki spłacić, tak że właściciel pożyczki aż od tego czasu bezwarunkowo w nienaruszonym użytku nadzwyczaj wysokiej jak na papier wartościowy w rodzaju pożyczki Rzeszy niemieckiej stopy procentowej 5 procent pozostaje. (Przy cenie zamówień po 98 procent wynosi stopa procentowa nawet 5,10 proc.) Nie chce Rzesza po upływie roku 1924 dalej 5 proc. procentów płacić, to musi ona właścicielowi pożyczki wybór pozostawić, czy on sobie spłacenie pożyczki lub mniejsze procenta życzy, to znaczy: Kto teraz 98 marek za 100 marek wartości nominalnej nowej po-

życzki Rzeszy płaci, musi, jeżeli Rzesza po roku 1924 nie chce dalej 5 proc. procentów płacić, pełne 100 marek z powrotem otrzymać. Dostałby on zatem rocznie od swych ułokowanych 98 marek 5 marek procentu i w końcu otrzyma jeszcze jako zysk kapitału 2 marki, który jeżeli go na 8 lat (1916—1924) podzieli, użytek procentów z 5,10 proc. na 5,35 procent podwyższa.

Potrzebuje właściciel pożyczki pieniędzy, to nie może on, jak powiedziano, wprowadzić na zwrot kapitału przez Rzeszę przed rokiem 1924 pod żadnym warunkiem liczyć, może on jednak na swe obligacje zadatek wiaść pod korzystnymi warunkami od publicznych kas pożyczkowych (Darlehnskassen) albo może on odpowiednią część swych obligacji przez każdy Bank lub interes bankowy za małym wynagrodzeniem pośrednictwa sprzedać. Że taka sprzedaż każdego czasu jest możliwa, za to ręczy obok wysokiej wartości pożyczki Rzeszy niemieckiej także przezorność naszych miejsc odpowiedzialnych, jaka na czas powojenny stworzoną została.

Kto swe postanowienie co do udziału w pożyczce wojennej od znaczenia słów „niewypowiedzialna do 1924” zależnem czyni, ten musi do przytakującej przyszłości decyzji; bo gdyby owych słów w zawezwaniu do zamawiań brakło, to wyszłoby to na niekorzyść a nie na korzyść kupującego pożyczkę.

Pobudka gwiazdkowa.

Zaledwie kilka przesunęło się tygodni od czasu ogłoszenia „Odezwy - Pobudki,” nawołującej do wspólnej pracy nad przygotowaniem podarków dla Bazarów gwiazdkowych, a już głucho dolatują nas wieści o podjętych na szeroką skalę w myśl pobudki zabiegach. Niepłonna tedy mamy nadzieję, że przy tej tak szeroko obmyślanej pracy wyłoni się nowych pomysłów moc. Zawsze ofiarne a nędzę spółbraci głęboko odczuwające społeczeństwo nasze nie odmówi pomocy tej nowej akcji, skierowanej dla ratowania dziatwy w okolicach wojną nawiedzonych. Wzywamy też wszystkie Towarzystwa, aby zechciały przyłączyć się do tej pracy jednostek, bo tylko wspólny czyn i wspólne poświęcenie uwieńczone być mogą pożądanym skutkiem.

Zależy na tem, aby użytkować każdą pracę i aby każdy złożył w ofierze to, co zrobić może. Dla informacji podajemy, że chodzi nie tylko o rzeczy cenne, wartościowe, ale także o drobiazgi, które najchętniej znajdują nabywców. Każda robótka ręczna, wycinanka, ozdoba na choinkę, zabawka, również jak większe prace, hafty, przybory kościelne, obrazy, rzeźby, przyjęte będą z wdzięcznością. Osoby, które dla braku czasu czy umiejętności nie mogą dać własnoręcznej pracy, zechcą może ofiarować przedmioty, które w składach da się spieniężyć. Prosimy również o zapasy spiżarniane.

Nie zapominać o Bazarach gwiazdkowych.

Oto hasło nasze, które dzienniki powtarzać będą. Stefania Kapuścińska. Ludwika Mycielska. Marya Potocka. Helena Steinbornowa. Ludwika Turnowa.

Wokoło wojny.

Orędzie niemieckie z wtorku.

Zachodnie pole walki: (Grupa armii następcy tronu Rupprechta). W okolicy Sommy nie było wskutek wpływu złej pogody większej działalności wojennej. Działalność artylerji była pomimo to częściowo bardzo gwałtowna. Na wschód od Ginchy i pod Combles pozostawiliśmy kilka zupełnie rozstrzelanych rowów przeciwnikowi i odparliśmy częściowe ataki pod Belloy i Vermandovillers.

(Grupa armii następcy tronu). Po lewym brzegu Mozy dotarł francuski atak u zachodniego stoku „Martwego Człowieka” przejściowo do jednego z naszych rowów.

Wschodnie pole walki: (Grupa armii marszałka polnego księcia Leopolda bawarskiego). Niemieckie i austro-węgierskie wojska generała Bernhardta wzięły szturmem silnie obwarowany przyczółek mostowy rosyjski na północ od Zarzeczna nad Stochodem pod kierunkiem generał-porucznika Clausiusa i ścigały przeciwnika aż do wschodniego brzegu. 31 oficerów, 2511 żołnierzy i 17 karabinów maszynowych pozostało w naszym ręku.

Pod Perepelnikami (pomiędzy Seretem i Strypą) wzięła niemiecka patrolka strzelecka dwóch oficerów i 80 żołnierzy do niewoli.

(Front generała kawalerji arcyksięcia Karola). Przeciwnik nad Narajówką przyniósł nam dalsze korzyści. Liczba jeńców podniosła się do przeszło 4200 jeńców.

W Karpatach od Smotrea aż do Kirlibaby ożywione walki. Kilka rosyjskich silnych ataków zostało odpartych. W okolicy Ludowej nie odniósł przeciwnik żadnej korzyści.

Po obu stronach Dorny Watry ponieśli Rosyanie i Rumuni podczas bezskutecznych prób ataku wielkie straty.

W Siedmiogórze zostały wojska rumuńskie na południo-wschód od Hötzing (Hatszég) pobite przez wojska generał-porucznika Saabsa. Pościg trwa za nimi.

Widok pola walki w Dobrudży.

Z okazji walk ostatnich w Dobrudży, podajemy mapę rzeźzonego obszaru

Balkańskie pole walki: (Grupa armii marszałka polnego Mackensena). Do pozycji rosyjsko-rumuńskiej, o której donoszono wczoraj, wtargnęły w kilku miejscach wojska sprzymierzone.

Front macedoński: W kotlinie Floriny wywiązały się nowe walki.

Pierwszy generalny kwatermistrz Ludendorff.

Orędzie niemieckie z środy.

Zachodnie pole walki: (Grupa armii następcy tronu Rupprechta). Na polu bitwy nad Sommą nie było żadnych znamienitych wypadków. Poszczególne nieprzyjacielskie ataki zostały odparte. Pod Flers mieliśmy w walce na granaty ręczne powodzenie. W uzupełnieniu donoszą nam, że w dniu 18-go września wykonany z Cery francuski atak został odparty.

(Grupa armii następcy tronu). Nad stokiem „Martwego Człowieka” zostali Francuzi wyparci z małego trzymanego przez nich jeszcze kawałka rowu. 98 jeńców i 8 kartaczońców wpadło przytem w nasze ręce.

Patrolki nasze wzięły w nocy na 19-go września w Szampanii podczas skutecznych operacji 46 Francuzów i Rosyan, nocy dzisiejszej na południe od kanału reńskiego pewną liczbę Francuzów.

Wschodnie pole walki: (Front marszałka polnego księcia Leopolda bawarskiego). Na zachód od Łucka przyszło do rozpoczęcia nieprzyjacielskich ataków w ciągu dnia tylko częściowo wobec wojsk generała Marwitz, podczas gdy przeważnie piechota rosyjska nie mogła być także przez na nią skoncentrowany ogień skłoniona do opuszczenia swych rowów. Dopiero wieczorem i w nocy rozpoczęły się ataki silnymi wałami i załamały się znowu wśród największych strat. Wtargnięty przejściowo do Szelwowa przeciwnik został w zupełności wyparty.

(Front generała kawalerji arcyksięcia Karola). Nad Narajówką toczyła się dla nas pomyślna walka nadal. Silne nieprzyjacielskie ataki zostały odparte.

W obsypanych śniegiem Karpatach trwają rosyjskie ataki nadal. Nieprzyjaciel odniósł kilka częściowych powodzeń.

Obszar walki w Siedmiogórze: Rumuni zostali wyparci poza przesmyk Szudruk.

Balkańskie pole walki: (Grupa armii marszałka polnego Mackensena). W Dobrudży rozgrywają się gwałtowne zmienne walki. Sprowadzonymi posiłkami stawia nieprzyjaciel w swoim stanowisku najzaciętszy opór.

Front macedoński: Pod Floriną i nad Kajmakcelanem zostały nieprzyjacielskie ataki częściowo w walce na bliską przestrzeń odparte, na zachód od Floriny wymknęły się przednie wojska atakowi. Na wschód od miasta został przeciwnik niespodzianie zaatakowany. Na południe od Belasica Planina wyparli Bułgarzy w dniu 17-go września Włochów z wsi Matnica i Poraj i wzięli 5 oficerów oraz 250 żołnierzy.

Pierwszy generalny kwatermistrz Ludendorff.

Procenty od papierów rumuńskich.

(Wat.) W pismach francuskich czytamy: Rumuńskie ministerjum skarbu donosi, że rząd królewski dowiedział się, iż majątki Rumunów w Niemczech są zabrane. Z tego powodu oraz dla zabezpieczenia interesów państwa rumuńskiego i jego poddanych, Rumunia zarządziła identyczne środki w stosunku do majątków poddanych Austro-Węgier i Niemiec, znajdujących się w Rumunii. W tym celu Rumunia zmuszona jest do powstrzymania wypłaty kuponów od nich należących do poddanych austriackich i niemieckich rent, pożyczek państwowych, kuponów i dywidend od akcji i obligacji. Wobec tego zawiadamia rząd rumuński państwa sprzymierzone i bezstronne i ich poddanych, iż będzie on uważał posiadających papiery procentowe od prawnych właścicieli i zezwoli na opłatę kuponów, o ile wykażą oni w drodze aktów urzędowych i prawnie sporządzonych deklaracji, iż byli oni właścicielami papieru przed dniem 2-go sierpnia 1916 roku. Przy udowadnianiu posiadania renty akcji i obligacji należy dowieść podjęcia ostatniego kuponu lub dywidendy przed dniem 27-go sierpnia 1916 roku. I-

Tak wielką radość

okazują dzieci

która otrzymały od nas ewangelizację w polskim piśmie. Należy tylko podać dokładny adres i nadesłać w znaczkach pocztowych 20 fen. Każde dziecko powinno do nas pisać zraz krótko pod adresem:

GAZETA GDAŃSKA
Danzig.

dentyczne żądania stosują się też do innych papierów wartościowych i weksli handlowych.

Jakie jest położenie pod Salonikami.

(Wat.) Do pism włoskich, angielskich i francuskich donoszą z Salonik urzędowo co następuje: Ofensywa sprzymierzonych armii przeciwko wojskom nieprzyjacielskim obejmuje coraz to nowsze odcinki. Obecnie rozciągają się operacje wojenne od wschodniej części jeziora Dojrańskiego aż do południowego wschodu jeziora Ostrowskiego. U stóp gór Beles zaangażowani są Włosi, walczący pod Butkowo - Dżuma, nad drogą kolejową pomiędzy Salonikami a Serres, o 25 kilometrów na wschód od Demir Hissar, w pobliżu małego jeziora pod Butkowo - Dżuma. W środkowej części wrą walki artylerji niedaleko ujścia Wardaru pomiędzy Macukowem a Majadagiem. Dalej na wschód u stóp gór pod Kowilem i na północ od jeziora Ostrowskiego ścierają się w zaciętych bojach Serbowie z Bułgarami. Na południo-wschód walczą wojska francuskie przeciwko pozycjom bułgarskim, zajętem w pobliżu Floriny. Nieco dalej stoją wojska angielskie i rosyjskie oraz części wojska portugalskiego. Dotychczas nie wiadomo jeszcze, w którym kierunku zamierza Serrail uderzyć, na razie pragnie on przytrzymać wszystkie siły nieprzyjacielskie na uwięzi. Najważniejsze i najcięższe walki wywiążą się zapewne dopiero za kilka dni, gdy wojskom serbskim uda się jeszcze dalej wyprzeć stawiających zacięty opór Bułgarów.

Wilson — a sprawa pokoju.

(Wat.) „Times” otrzymują z Nowego Yorku wiadomość treści następującej:

Korespondent „New York Tribune” donosi z Waszyngtonu, iż przyjaciele rządowi zapewniają powszechnie, że Wilson rozpocznie niebawem ponowne starania o wszczęcie akcji pokojowej pomiędzy państwami wojującymi. Agitację pokojową ma Wilson rozpocząć podczas swych podróży po wschodniej części Ameryki za kilka tygodni.

Wielka narada wojenna w Londynie.

(Wat.) W Londynie zebrała się na posiedzenia tajne wielka rada wojenna. W obradach uczestniczą minister wojny, minister amunicji lord Grey, generał William Robertson, oraz admirałowie Jackson i Oliver. Po rozważeniu najważniejszych spraw, związanych z wypadkami wojny, przywołano do obrad też kilkoro członków obu Izb angielskich.

Dekoracje i odznaczenia w marynarce i armii angielskiej.

(Wat.) Wychodząca w języku francuskim „Gazette de Londres” ogłosiła listę odznaczeń i dekoracji udzielonych z okazji wielkiej bitwy morskiej pod Jütlandem. Z pośród nazwisk przytaczamy kilka wybitniejszych: Admirał Jellicoe otrzymał order Pour le Merite, wice-admirał Beatty wielki krzyż orderu kapielowego (du Bain), admirał Burney wielki krzyż świętego Michała i Jerzego.

Odznaczenia i dekoracje przypadły w udziale angielskim admirałom także ze strony Francji: admirał Jellicoe został mianowany członkiem legii honorowej i otrzymał wielki krzyż, admirał Burney, wiceadmiralowie Beatty i Bacon zostali mianowani wielkimi oficerami legii honorowej, wiceadmiral Sturdee i 5 innych oficerów, komendantami tejże legii.

Król włoski udzielił generałowi sir Douglas Haigowi wielki krzyż św. Maurycego i Łazarza.

Następca tronu serbskiego na placu boju.

(Wat.) Następca tronu serbskiego przybył na plac boju wojsk serbskich w nocy z środy na czwartek i dokonał przeglądu wojsk, stojących w pierwszej linii bojowej. Zaraz po przeglądzie wojsk obradował książę ze swymi generałami.

Najważniejsze walki odbędą się na obszarze serbskim.

(Wat.) Pisma angielskie przynoszą wiadomość zgrabnie zredagowaną, skwapliwie podchwytywaną przez prasę francuską, że cofanie się wojsk rumuńskich w Dobrudży miało na celu odciągnięcie sił bułgarskich od frontu salonickiego jak najdalej i zaan-

gażowanie ich w pobliżu silniejszych linii obronnych, tak, aby nie były w stanie przerzucać swych sił na inne fronty. Dopiero teraz rozpocznie się na dobre akcja generała Serraila, który będzie miał łatwiejsze zadanie przy staczaniu najważniejszych walk na razie na obszarze serbskim, następnie na ziemi bułgarskiej.

Emir z Buchary darowuje carowi rosyjskiemu milion rubli.

(Wat.) Pisma rosyjskie donoszą z wielkiem zadowoleniem, że emir Buchary ofiarował carowi rosyjskiemu milion rubli z dopiskiem, aby pieniądze te zużyte zostały na cele wojenne.

Dowódcy armii rumuńskiej.

(Wat.) Z Bukaresztu donoszą do pism francuskich, że generał Craioenne, były minister wojny, został mianowany dowódcą drugiej armii transylwańskiej, w miejsce generała Avarescu, który został mianowany dowódcą armii trzeciej. Na przedstawiciela armii rumuńskiej przy głównej kwaterze angielskiej został mianowany generał Georgesso.

Sonnino odrzuca notę austriacką. (Wat.) Ambasada hiszpańska przedłożyła ministrowi spraw zagranicznych Sonnino notę austriacką, protestującą przeciwko konfiskacie pałacu Weneckiego. Sonnino odpowiedział, że noty tej nie przyjmie, gdyż jest ujęta w słowa niewłaściwe i mało dyplomatyczne.

Wiadomości kościelne.

Dycezya chełmińska.

Ks. Proboszcz Rutz z Mokrego pod Grudziądem zyskał od naczelnego prezesa prezentę do Parchowa w powiecie Kartuskim.

Nie zapominajcie o Bazarach Gwiazdkowych,

które będą otwarte w drugiej połowie listopada b. r.

Z różnych stron.

Krytyczny stan w Piotrogradzie. (Wat.) Na odbytem niedawno temu przy pietrogradzkim ministerium kolei posiedzeniu ustalono, że sieć kolejowa koło Piotrogradu jest niedostateczna, bo na 3.500 na dobę potrzebnych wagonów towarowych tylko 1000 może być dostarczone. Stan ten rzeczy paraliżuje ogromnie ruch towarowy w stolicy i zaprowiantowanie miasta.

Zjazd monarchistów w Rosyi dozwolony. (Wat.) Rosyjski minister spraw wewnętrznych pozwolił już na zwołanie zjazdu przedstawicieli organizacji monarchicznych z całej Rosyi. Jak wiadomo, starania o pozwolenie na zwołanie owego zjazdu rozpoczęte zostało jeszcze za czasów zarządzania ministerium Stürmera. Wówczas wobec zakazu zwoływania wszelkich wogóle zjazdów politycznych nie uznano za możliwe uczynić wyjątek ani dla monarchistów. Po mianowaniu A. Chwostowa prośba została wznowiona i tym razem starania prawników uwzględnione. Program zjazdu obejmuje: 1) walkę z przemocą niemiecką, 2) sprawę drożyzny, 3) sprawę narodowościową. Zjazd odbędzie się w Moskwie dnia 15-go października.

Grecy goście przybywają do Zgorzelic. (Wat.) „Lok. Anz.” donosi, że na miejsce pobytu greckiego 4-go korpusu armii wyznaczone zostały Zgorzelice.

Koszta wojenne. (Wat.) Pismo amerykańskie „New York Tribune” ogłasza studium swego korespondenta angielskiego Francis W. Hirsta, odnoszące się do kosztów obecnej wojny. Utrzymuje on, że wydatki na wojnę sięgają w chwili obecnej 15 miliardów funtów szterlingów (około 400 miliardów franków).

O ile wojna pociągnie się jeszcze podczas jesieni, to wydatki wzrosną jeszcze o 2 i pół do trzech miliardów funtów szterlingów (70 do 80 milionów franków.) Suma ta oznacza nowe długie państw wojujących: Francyi, Niemiec, Anglii i Rosyi.

Szanownym Czytelnikom z Gdańska,

którym gazetę przekazaliśmy przez pocztę, donosimy uprzejmie, że prenumeratę na nowy kwartał ściegać będziemy przez osobnego posłańca już we wtorek, dnia 26-go września. Czynimy to dla uniknięcia przerwy w dostarczaniu Gazety przez pocztę, na której takową zawczasu odnośnym Czytelnikom przekazać musimy.

Redakcja.

Od 15 do 25 września

odbierać będą listonosze przedpłatę za gazety na ostatni czyli 4-ty kwartał roku, a więc na październik, listopad i grudzień. Prenumerata na cały kwartał wynosi tylko

1 markę — 25 fenygów

a z odnośnieniem do domu przez listowego 24 fen. więcej, czyli razem 1,49 mk.

Wszystko zapowiada, że szalejąca straszna wojna wreszcie skończyć się musi, ale właśnie ostatnie

Droga do zwycięstwa i pokoju

prowodzi przez nową pożyczkę wojenną! Jest obowiązkiem każdego Niemca przyczynić się, aby pożyczka wojenna odniosła jak najlepszy skutek. Nie mniejszy rezultat jak przy poprzednich powinien i tym razem być. Każdy niech pomyśli o długu wdzięczności, który winniśmy stojącym w polu żołnierzom, a którzy codziennie za nas pozostałych w domu swe życie narażają. Zależy nawet na najmniejszym zamówieniu.

Informacyi udzieli chętnie każdy bank, kasa oszczędności, poczta, towarzystwo zabezpieczeń na życie, spółka kredytowa.

miesiące wojny każdy śledzić będzie ze zdwojoną uwagą, to też zapewne żaden dom nie będzie chciał pozostać bez pisma polskiego. „Gazeta Gdańska” podaje wszystkie ważne wiadomości i kto ją stale czytuje, wyrobić sobie może jasny pogląd na całe położenie.

Prosimy bardzo, aby każda z naszych Szanownych Czytelniczek, aby każdy nasz dotychczasowy Czytelnik wcześniej dał listowemu pieniądze za gazetę na nowy kwartał, a prócz tego niech raczy każdy choć jednego nowego zdobyć nam abonenta.

Wiadomości potoczne.

Czy mięso tłuste jest mięsem? Pytaniem tem zajmowała się izba karna w Gdańsku. Sprawa miała się następująco: Właścicielka pensjonatu Matylda Glann w Gdańsku ugotowała w piątek dnia 5-go maja b. r. brukiew wraz z tłustym mięsem. Część mięsa tego zjedzono też w tym dniu. Sąd ławniczy skazał G. na 50 marek grzywny, ponieważ mięso tłuste uważać należy jako mięso w myśl rozporządzenia o sprzedaży mięsa w dni bezzmięsne. Zasadzona założyła apelację. Izba karna zniósła wyrok pierwszej instancji i uwolniła G. od winy i kary, wychodząc ze założenia, że „jako mięso uważać należy jedynie mięso chude, nie zaś tłuste części mięsa.”

Dlaczego zabrakło kawy? Pytaniem tem zajmuje się obszernie „Kriegsausschuss für Kaffee, Tee und deren Ersatzmittel” i wykazuje, że istnieje jeden tylko powód braku kawy a mianowicie Anglia swemi zarządzeniami na morzu pogwałciła państwa bezstronne, które wobec tego nie mogą dostarczać kawy Niemcom. W dalszym ciągu powiedziano, że „Wydział wojenny dla kawy i herbaty,” pragnąc zaradzić brakowi kawy, postarał się o różne surogaty mające zastąpić kawę. Spodziewać się bowiem należy, że — „pewnego dnia nie przejdzie przez granicę Niemiec ani ziarno kawy.”

Czy kobiety pobierające zasiłki wojskowe powinny być w kawiarniach i kinematografach? Naczelnik gminy Weida w Sachsen - Weimar wydał następujące obwieszczenie:

„Zauważono niejednokrotnie, że żony żołnierzy, pobierające zapomogi, ustawicznie odwiedzają kino-

teatryki. Ponieważ postępowanie to nie harmonizuje z celami zapomóg wojennych — zwracam uwagę, że w przyszłości kobietom tym zapomogi wojskowe cofnięte zostaną.”

Na obwieszczenie to odpowiada „Vossische Ztg.” tak:

Trudno brać za złe kobiecie, że pozbawiona tego, co miała najdroższego: męża lub syna, umęczona przez dzień cały walką o byt, troską wychowania dzieci i niepewnością o los stojącego w polu żywiciela rodziny — że kobieta ta prawdziwa męczennica i bohaterka pragnie wieczór jakiejś taniej a godziwej rozrywki i że większość ich szuka jej w kinie, które stało się dzisiaj jedną z popularnych ludowych przyjemności. „Wszystko co żyje, potrzebuje pewnej dozy wesołości, zupełnie jak roślina słońca.” Nie odbierajmy biednym kobietom tego strzępa wesołości biurokratycznym gwałtem!

„Do Pana Boga w niebie.” O ciekawem zdarzeniu, świadczącym o głębokiej wierze biednej dziewczyny, której zabrano ojca na wojnę i zarazem o niezwykłej domyslności poczty, donoszą ze Skwierzyny. Pewna mała dziewczynka z Sulzburga w Alzacyi napisała pocztówkę tej treści: „Do Pana Boga w niebie. Kochany Boże, proszę Cię, przyslij ojca mego na urlop. Jest on w Rosyi już cały rok, a obecnie leży w lazarecie w Skwierzynie. Bądź łaskaw i przyslij mi ojca.” Zaadresowano kartę napisem: „Do Pana Boga w niebie.” Urzędnik pocztowy, któremu pocztówka dostała się do rąk, miał widocznie zrozumienie dla naiwnego rozumu dziecka. Podkreślił on w tekście miejscowość Skwierzyna i dodał na pocztówce humorystyczny dopisek: „Zeppelin nie jadą jeszcze tak wysoko (do nieba), ale może ojciec dziecka znajduje się w lazarecie w Skwierzynie.” Pocztówka więc poszła dalej i znalazła się w lazarecie rezerwowym. Ze stempla wynikało, iż pocztówkę wysłano ze Sulzburga w Alzacyi. Przy dochodzeniu w listach zapisowych i po dopytaniach odnaleziono też ojca dziecka w osobie pewnego popolitaka. Ponieważ zdrowie jego pozwalało na to, lekarz sztabowy udzielił mu urlopu do domu. Można sobie wyobrazić, jaką radość sprawiło dziewczynce to, że Pan Bóg na jej list przysłał ojca na urlop do domu.

Lipicz. 15 kur skradziono w nocy na wtorek właścicielowi Schönegge.

Sopot. Na 100 marek kary albo 20 dni więzienia zasądził tutejszy sąd lawniczy rzeźnika Jerzego Behrendta. B. skupował bydło, chociaż nie miał na to zezwolenia od związku handlu bydłem.

— W środę odbył się ostatni koncert tegoroczni w Kurhauzie. Tem samym też sezon obecny zakończono. Czytelnia i hotel pozostają otwarte do 1-go października, gdy tymczasem kąpiele ciepłe przez całą zimę otwarte będą. Gości naliczono ogółem 10 140 w 6098 partyach.

Jastarnia. Z powodu przewrócenia czołna znajdowało się w niebezpieczeństwie życia kilku ludzi, którzy wzięli wędlina do Pucka. Rybacy Ferdynand Kohnke z żoną i Michał Kustusz wpadli do morza i przeszło godzinę utrzymując się na jego powierzchni, walczyli z bałwanami i za pomocą chorągiewki dawali znaki na wszystkie strony. Zauważyli to dwaj rybacy Kuseldu, a przybywszy z pomocą, wyratowali walczących między życiem a śmiercią od niechybnego utonięcia. Czołno wraz z towarem poszło na dno morza.

Wejherowo. Wakacje jesienne we wszystkich szkołach wiejskich naszego powiatu rozpoczną się 27-go września rb. i potrwać do 22-go października włącznie.

— Żwirówka (szosa) z Strzeczka do Tłuczewa i Linii do dworca już została ukończoną.

Nowe Miasto. 1000 marek nagrody wyznaczył naczelni prezes w Kwidzynie za wykrycie mordercy leśniczego Brendla.

Tczew. W środę znaleziono na dworcu w wozie dla bydła zwłoki mężczyzny z wielką raną na głowie. W trupie rozpoznano szwajcara Gustawa Petrusza. Robotnik Marcin Stein, który z Petruszem razem na wozie jechał, oświadczył, że Petrusz spadł z wozu i upadł głową na kamień, mocno się kalecząc. Zwłoki policyja zabrała.

Grudziądz. Tutejszy sąd ziemiański skazał fryzjera Władysława Popielskiego za oszustwo na rok więzienia, 150,— mk. kary i trzy lata utraty praw honorowych. Popielski już ponownie był karany za oszustwo, a między innymi także domem karnym.

Toruń. Na trzy lata więzienia skazał sąd przysięgłych robotnika kolejowego Hermanna Kortha z Podgórza. K. zgwałcił żonę pewnego woźnicy z Berlina, która przybyła odwiedzić męża przed wyruszeniem na pole walki.

Królewiec. Gazem zaczadziło się troje dzieci małżeństwa Litulskich, mieszkających w Ponarce przy ulicy Podgórznej (Bergstrasse).

Wystruć. Młockarnia zmiażdżyła lewą nogę gospodyni Amalii Mosch. Odstawiono ją do lecznicy w Krupiszkach, gdzie postanowiono nogę jej ująć. Przy operacji biedaczka jednak umarła.

Zitkiemy. Z mostu nowobudowanego spadł urzędnik kolejowy z Grudziądza i zabił się na miejscu.

Opole. Ze Świerkli doniesiono, że w piątek gospodarski syn, 19-letni Walenty Kupierz, upadł przy ostrzeniu kosy tak nieszczęśliwie, że przebił sobie szyję, wskutek czego śmierć nastąpiła. Wiadomość tę podał starszy brat Walentego, który przybył w sobotę po trumnę dla nieszczęsnego brata do Opola. Dziś cały ten wypadek według zasięgniętych przez nas u władzy urzędowej wiadomości niestety wiele gorzej się przedstawia, albowiem nie chodzi tu o nieszczęśliwy wypadek, lecz o bratobójstwo. Brat starszy Walentego pokłócił się z tymże na polu i uderzył go w gniewie kosą tak nieszczęśliwie w szyję, że takowa została głęboko przecięta, a śmierć niebawem nastąpiła. Wczoraj wieczorem udał się amtowny z Czarnowasów p. Laxy do Świerkli, aby winowajcę aresztować, lecz dowiedział się, że tegoż nie ma w domu, gdyż udał się do Brydnicy. Pan amtowny pojechał więc tam dotąd i zabrał z sobą bratobójcę. Tenże nie chciał się początkowo do winy przyznać, nawet wobec zwłok zabitego brata; dopiero gdy go amtowny na miejsce zbrodni zaprowadził, wyznał winę, objawiając wielką skruchę i żal. Jak się dowiadujemy, aresztowany kurpierz ma być bardzo popędliwym człowiekiem; gdy się rozgniewa, gotów jest do każdego nierozważnego czynu. Pewnego razu miał z błahej przyczyny uderzyć karczmarke w twarz i odznaczyć się także innymi nierozważnymi postępkami, wynikającymi z popędliwości i gniewu. Jak wielkie nieszczęście z takiego usposobienia wynikać może, tego dowodem opisany właśnie straszny czyn.

Drukiem i nakładem „Gazety Gdańskiej” Jana Kwiatkowskiego w Gdańsku. Redaktor odpowiedzialny Jan Kwiatkowski w Gdańsku.

Bank Ludowy E. G. m. u. H. w Chmielnie

wypożycza pieniądze pod dogodnymi warunkami i przyjmuje takowe (depozyta) za które płaci 3 1/2 i 4 %.

Zarazem prosimy członków na czas odnowić weksle, płacić udziały, odpłaty i procenta abyśmy mogli innym zadosyć uczynić.

Ks. Prob. Sadowski. I. Wallerand. L. Reimer.

Papier listowy w teczkach, z pięknymi polskimi nagłówkami. Każda teczka zawiera 5 arkuszy listowych i 5 kopert. Cena teczek tylko 10 fen. Za nadesłaniem 50 fen. i 10 fen. na porto wysyłamy pięć teczek franko do każdej miejscowości.

Kto nadesłanie 1,— mk. i 20 fen. na porto, otrzyma dziesięć teczek pięknego tego papieru listowego franko. Jako aders wystarczy:

„GAZETA GDANSKA” — Danzig.

Pocztówki polskie. W bardzo słicznym wykonaniu kolorowem i jednobarwnem. Po części z polskimi napisami i wierszykami. Mamy na składzie kwiaty, pary miłosne w narodowych strojach — chłopskich, góralskich, krakowskich, kontuszowych, dalej typy ludu polskiego, śliczne głowy niewieście, wreszcie cudne podobizny wedle obrazów malarzy polskich. Za poprzedniemi nadesłaniem pieniędzy wysyłamy 5 pocztówek dobranych za 50 fen. Z przesyłką 55 fen. 10 sztuk za 1,—mk. Z przesyłką 1,10 mk.

Ktośkolwiek pismo do krewnych lub znajomych, używać winien ślicznych pocztówek powyższych, nadzwyczaj gustownie wykonanych. Mało gdzie bowiem nabywać można pocztówek z polskimi napisami. Kto szukał ich gdzie indziej daremnie, niechaj natychmiast napisze do nas, a odwrotnie wyślemy. Jako adres do nas wystarczy.

GAZETA GDANSKA — Danzig.

Bank Kaszubski

Eintr. Genossenschaft mit unbeschränkter Haftung in Wejherowie (Neustadt W.Pr.)

udziela pożyczek

pod bardzo dogodnymi warunkami i przyjmuje

depozyta

płacąc od takowych od dnia złożenia do dnia odbioru 4 % do 4 1/2 % stosownie do wypowiedzenia.

ZARZĄD:

A. Chmielewski. Stobbe. Bąkowski.

Książki do nabożeństwa

we wielkim wyborze dla dzieci przystępujących do pierwszej Komunii św.

poleca

„Gazeta Gdańska”

Gdańsk—Danzig

Vorstaedtischer Graben Nr. 49.

Hemoroidy

zatwardzenie, rany na nogach, ich samoleczenie z preparatami Saw-sana. Dokładne podanie szczegółów z portoryum na odpowiedź.

Stausberg, Oberhausen, Wilhelmstr. 75.

Wyłączne Zstepstwo

i interes wysyłkowy mego mydła zast. Rola i proszku do prania oddam dzielnej osobie. Dobry stały dochód.

S. Samolinski, BERLIN W. 57. Winterfeldstr. 26.

Książeczka depozytow Nr. 1450 p. Amalii Błazkowskiej z Gólcze-wa zaginęła.

Książeczkę unieważnimy po upływie 6 tygodni. Stężyca, 20 września 1916.

Bank Ludowy Eingetragene Genossenschaft mit unbeschränkter Haftung. Jakuzs. Dera.

Koperty

poleca

„Gazeta Gdańska”.

Proszek do prania

w paczkach funtowych wysyłam skrzynkę 50 funt. za 20 mk. 100 f. 38 mk. niefranko, paczkę pocztową na próbę 5,85 franko za zaliczką.

Mydło

zast. bez tłuszczu w kawałkach, mocno czyszczące niezbędne w użyciu domowym i pralni, centnar 30.— mk., 1/2 ctn. 20.50 mk. niefr. paczkę pocztową na próbę 6,90 mk. franko za zaliczką. Wysyłka odwrotnie bez kartek. Posyłki kolejowe tylko za poprzedniemi nadesłaniem gotówki.

S. Samolinski. BERLIN. W. 57. Winterfeldstr. 26. (G. 62).

Dziecko-córeczkę

pragnie się oddać na troskliwe wychowanie w dom polsko-katolicki za odpowiednim wynagrodzeniem. O łask. zgłosz. uprasza się do ekspedycji „Gazety Gdańskiej” pod Nr. 244.

Składajcie oszczędności

w następujących spółkach związkowych:

Borek, Bank ludowy, E. G. m. u. H., Borek.
Brodnica, Bank, E. G. m. u. H., Strasburg Wpr.
Brusy, Bank ludowy, E. G. m. u. H., Bruss Wpr.
Bydgoszcz, Bank Bydgoski, E. G. m. u. H., Bromberg.
Bydgoszcz, Bank Przemysłowy, E. G. m. u. H., Bromberg.
Chełmno, Bank, E. G. m. u. H., Culm Wpr.
Chełmża, Bank ludowy, E. G. m. u. H., Culmsee Wpr.
Chmielno, Bank ludowy, E. G. m. u. H., Chmielno Wpr.
Czarnków, Bank ludowy, E. G. m. u. H., Czarnikau.
Czempin, Bank ludowy, E. G. m. u. H., Czempin.
Czersk, Bank Czersk, E. G. m. u. H., Czersk Wpr.
Dakowy Mokre, Bank ludowy, E. G. m. u. H., Dakowy Mokre, Kr. Grätz i. Posen.
Droszew, Bank ludowy, E. G. m. u. H., Drosenau p. Kotowiecko.
Drzymin, Bank ludowy, E. G. m. u. H., Drischmin Wpr.
Dubin, Bank ludowy, E. G. m. u. H., Dubin.
Gdańsk, Bank ludowy, E. G. m. u. H., Danzig.
Gębice, Bank ludowy, E. G. m. u. H., Gembitz Kr. Mogilno.
Gniezno, Kasa Pożyczkowa w Gnieźnie, E. G. m. u. H., Gnesen.
Gniezno, Kasa Ul, E. G. m. u. H., Gnesen.
Gołina, Bank ludowy, E. G. m. u. H., Gołina.
Golub, Bank ludowy, E. G. m. u. H., Gollub Wpr.
Golańcz, Bank ludowy dla Golańczy i okolicy, E. G. m. u. H., Gollantsch.
Gostoczyn, Bank ludowy, E. G. m. u. H., Liebenau Wpr.
Gościszyn, „Ul”, Spar - u. Darlehenskasse, E. G. m. u. H., Gościszyn Kr. Bomst.
Górzno, Bank, E. G. m. u. H., Górzno Wpr.
Grudziądz, Bank, E. G. m. u. H., Graudenz.
Inowrocław, Bank ludowy, E. G. m. u. H., Hohensalza.
Jaraczew, Bank ludowy, E. G. m. u. H., Jaratschewo.
Kamieniec, Bank Kółka Włościańskiego, E. G. m. u. H., Kamieniec Bez. Posen.
Kartuzy, Bank ludowy, E. G. m. u. H., Karthaus Wpr.
Kielno, Bank ludowy, E. G. m. u. H., Koelln Wpr.
Klecko, Bank ludowy, E. G. m. u. H., Kletzko.
Kobylin, Bank ludowy, E. G. m. u. H., Kobylin.
Komórsk, Bank ludowy, E. G. m. u. H., Gr. Komorsk Wpr.
Kostrzyn, Bank ludowy, E. G. m. u. H., Kotschia.
Kościan, Bank Kupiecko - Przemysłowy, E. G. m. u. H., Kościen Bez. Posen.
Kościerzyna, Bank ludowy, E. G. m. u. H., Berent Wpr.
Kozmin, Towarzystwo Pożyczkowe w Kozminie, E. G. m. u. H., Keschmin.
Kórnik, Bank ludowy - Volksbank, E. G. m. u. H., Kurnik.
Krobia, Bank ludowy w Krobi: E. G. m. u. H., Kröben.
Krotoszyn, Bank ludowy, zapisana spółka - Volksbank, E. G. m. u. H., Krotoschin.
Kwilcz, Bank ludowy, E. G. m. u. H., Kwiltzsch.
Lipusz, Bank ludowy, E. G. m. u. H., Lippusch Wpr.
Lubawa, Bank ludowy, E. G. m. u. H., Loebau Wpr.
Lubichowo, Bank ludowy, E. G. m. u. H., Lubichow Wpr.
Ludzisko, Bank ludowy, E. G. m. u. H., Ludzisk p. Markowitz Bez. Bromberg.
Łąkocin, Bank ludowy, E. G. m. u. H., Lonkocin p. Radewitz.
Łęg, Bank ludowy, E. G. m. u. H., Loag Wpr.
Łobżenica, Bank ludowy, E. G. m. u. H., Lobsens.
Łobżenica, Bank ziemski, E. G. m. u. H., Lobsens.
Margonin, Bank ludowy, E. G. m. u. H., Margonin.
Miejska Górka, Bank ludowy, E. G. m. u. H., Görden in Posen.
Mieszków, Bank ludowy, E. G. m. u. H., Mieschkow.
Mieścisko, Bank ludowy, E. G. m. u. H., Marktstädt.
Mosina, Bank ludowy, E. G. m. u. H., Moschia.
Murowana Goślina, Bank ludowy, E. G. m. u. H., Murowana Goslin.
Nekla, Bank ludowy, E. G. m. u. H., Nekla.
Nowe, Bank, E. G. m. u. H., Neuenburg.
Nowe Miasto n. D., Bank ludowy zu Neumark, E. G. m. u. H., Neumark Wpr.
Oborniki, Bank ludowy, E. G. m. u. H., Obornik in Posen.
Odalanów, Kasa Pożyczkowa, E. G. m. u. H., Adelnau.
Ołobok, Bank ludowy, E. G. m. u. H., Olobok in Posen.
Osieczna, Bank ludowy, E. G. m. u. H., Storchnest.
Osiek, Bank ludowy, E. G. m. u. H., Ossieck Wpr.
Ostroróg, Bank ludowy, E. G. m. u. H., Scharfenort.
Ostrzeszów, Bank ludowy w Ostrzeszowie, E. G. m. u. H., Schildberg in Posen.
Ottorowo, Bank ludowy, E. G. m. u. H., Ottorowo Kr. Samter.
Pakość, Bank ludowy, E. G. m. u. H., Pakosch.
Pelplin, Bank ludowy, E. G. m. u. H., Pelplin Wpr.
Pempowo, Bank ludowy, E. G. m. u. H., Pempowo Kr. Gostyn.
Pierzchowice, Bank, E. G. m. u. H., Portscheiten p. Nikolaiken Kr. Stuhm Wpr.
Pierzchowice, Bank ludowy, E. G. m. u. H., Portscheiten p. Nikolaiken Kr. Stuhm Wpr.
Pleszew, Bank Kupiecki, E. G. m. u. H., Pleschen.
Pobiedziska, Bank ludowy, E. G. m. u. H., Pudewitz.
Pogorzela, Bank ludowy, E. G. m. u. H., Pogorzela Kr. Koschmin in Posen.
Poznań (św. Łazarz), Bank Pożyczkowy, E. G. m. u. H., Posen.
Puck, Bank Puck, E. G. m. u. H., Putzig Wpr.
Radzyn, Bank ludowy, E. G. m. u. H., Rehden Wpr.
Rawicz, Bank ludowy, E. G. m. u. H., Rawitsch.
Rogowo, Bank ludowy, E. G. m. u. H., Rogowo.
Rogoźno, Bank ludowy, E. G. m. u. H., Rogasen.
Sieraków, Bank ludowy, E. G. m. u. H., Zirke a. W.
Skalmierzyce, Bank ludowy, E. G. m. u. H., Skalmierzyce.
Skarszewy, Bank ludowy, E. G. m. u. H., Schöneck Wpr.
Sopoty, Bank ludowy - Volksbank, E. G. m. u. H., Zoppot Wpr.
Staniszewo, Bank ludowy, E. G. m. u. H., Stanischewo Wpr.
Starogard, Bank ludowy, E. G. m. u. H., Pr. Stargard.
Starytarg, Bank Prywatny — Privatbank zu Altmark, E. G. m. u. H., Altmark Kr. Stuhm.
Stęszewo, Bank ludowy, E. G. m. u. H., Stenschewo.
Stężyca, Bank ludowy, E. G. m. u. H., Stendsitz Wpr.
Strzałków, Bank ludowy, E. G. m. u. H., Stralkowo.
Sulmierzyce, Bank ludowy, E. G. m. u. H., Sulmirschütz.
Swarzędz, Bank ludowy, E. G. m. u. H., Schwarsenz.
Śrem, Bank ludowy — Volksbank, E. G. m. u. H., Schrimm.
Środa, Bank ludowy, E. G. m. u. H., Schroda.
Tarnowo, Bank ludowy, E. G. m. u. H., Schlehén.
Tczew, Bank ludowy, E. G. m. u. H., Dirschau Wpr.
Trzemeszno, Kasa Pożyczkowa, E. G. m. u. H., Tremessen.
Tuchola, Bank, E. G. m. u. H., Tuchel Wpr.
Tychnowy, Bank ludowy, E. G. m. u. H., Tiefenau Wpr.
Wąbrzeźno, Bank ludowy, E. G. m. u. H., in Briesen Wpr.
Wejherowo, Bank Kaszubski, E. G. m. u. H., Neustadt Wpr.
Wiele, Bank ludowy, E. G. m. u. H., Wiele Wpr.
Wieleń, Bank ludowy, E. G. m. u. H., Filehne a. Ostbahn.
Więcbork, Bank ludowy, E. G. m. u. H., Vandsburg Wpr.
Wyrzysk, Bank ludowy, E. G. m. u. H., Wirsitz.
Zblewo, Bank ludowy, E. G. m. u. H., Hochstäblau.
Złotów, Bank ludowy — Volksbank, E. G. m. u. H., Flatow Wpr.
Złotów, Bank Parcelacyjny, — Landbank, E. G. m. u. H., Flatow Wpr.

Nietylko abonować pismo polskie, ale zachęcać drugich do czytania gazet polskich jest obowiązkiem każdego prawego polaka!